

АНАЛИЗА РОДНЕ И СТАРОСНЕ ОСЕТЉИВОСТИ МИГРАЦИОНОГ ПРОФИЛА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Migration
Multi-Partner
Trust Fund

ИСТИТУТ ЗА ИСТИЖАЊЕ
И МИГРАЦИОНЕ ПОТРЕБЕ СРБИЈЕ

UJEDINJENE NACIJE
SRBIJA

АНАЛИЗА РОДНЕ И СТАРОСНЕ ОСЕТЉИВОСТИ МИГРАЦИОНОГ ПРОФИЛА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Издавач

Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије

За издавача

Наташа Станисављевић

Дизајн

Растко Тохољ

Лектура

Биљана Ђорђевић

Место и година издања

Београд, 2026.

Ова анализа је израђена уз финансијску подршку Мулти-партнерског фонда за миграције (ММПТФ).
За њену садржину је искључиво одговоран аутор а исказани ставови не одражавају нужно званичне
ставове ММПТФ-а.

САДРЖАЈ

Листа скраћеница	5
АПСТРАКТ	6
УВОД	7
МИГРАЦИОНИ ПРОФИЛ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	10
НАЦИОНАЛНИ ОКВИР И УЛОГА КОМЕСАРИЈАТА	12
АНАЛИЗА СТАРОСНЕ И РОДНЕ ОСЕТЉИВОСТИ МИГРАЦИОНОГ ПРОФИЛА	16
Издавање виза	17
Прекогранична покретљивост	17
Имиграција	18
Одобрење привременог боравка	18
Стално настањени странци	19
Радна имиграција	20
Страни студенти	21
Стицање држављанства	21
Емиграција из Републике Србије у европске земље и дијаспора	22
Мобилност радника – Запошљавање држављана Републике Србије и упућивање запослених држављана на рад у иностранство	22
Спречавање илегалног уласка у Републику Србију	23
Враћање лица која илегално бораве у Републици Србији	23
Асистирани добровољни повратак	24

Трговина људима	24
Странци који су изразили намеру да поднесу захтев за азил и тражиоци азила	25
Одлуке о захтевима за азил у управном поступку	26
Одлуке о захтевима за азил у судском поступку	26
Прихват и збрињавање украјинских избеглица	27
Повратници по Споразуму о реадмисији	27
Избеглице према Закону о избеглицама	28
Интерно расељена лица (ИРЛ)	29
Статистика о унутрашњим миграцијама	30
ЗАКЉУЧАК	31
Референце	34
АНЕКС	35

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

ЕУ	Европска унија
Евростат	Статистички завод Европске уније
ИДАЦ	Међународна алијанса података за децу у покрету (<i>The International Data Alliance for Children on the Move</i>)
ИОМ	Међународна организација за миграције (<i>International Organization for Migration</i>)
КИРС	Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије
НСЗ	Национална служба за запошљавање
ОЕЦД	Организација за економску сарадњу и развој (<i>Organization for Economic Co-operation and Development</i>)
РЗС	Републички завод за статистику
УН	Уједињене нације
УНХЦР	Високи комесаријат УН за избеглице (<i>United Nation High Commissioner for Refugees</i>)
УНИЦЕФ	Дечји фонд Уједињених нација (<i>United Nations Children's Fund</i>)
УНСК	Статистичка комисија УН (<i>UN Statistical Commission</i>)

АПСТРАКТ

Ова анализа спроведена је у оквиру пројекта „Управљање миграцијама засновано на доказима за јачање развојног потенцијала миграција”, са посебним фокусом на процену старосне и родне осетљивости Миграционог профила Републике Србије. Циљ анализе је идентификација постојећих пракси у прикупљању и обради података, уочавање институционалних и методолошких ограничења, као и формулисање препорука за унапређење квалитета и инклузивности података. Анализа обухвата преглед националног правног и институционалног оквира, улоге Комесаријата за избеглице и миграције, као и релевантних међународних стандарда, укључујући Конвенцију УН о правима детета и Глобални пакт за миграције.

Резултати указују да, иако Миграциони профил систематски обухвата податке раздвојене по полу и старости, постоји простор за унапређење у њиховом приказу, интерпретацији и доследној интеграцији старосно и родно осетљивих информација. На основу идентификованих недостатака, анализа предлаже конкретне смернице за побољшање прикупљања, обраде и приказа података са циљем оснаживања капацитета за креирање политика заснованих на доказима, као и ефикасну заштиту и подршку најрањивијим групама миграната, посебно деци и женама.

Кључни налази ове анализе показују да су највеће празнине у старосно и родно разврстаним подацима присутне у важним областима као што су имиграција, привремени боравак, радне миграције и стицање држављанства. Посебно се истиче недовољна видљивост деце у већини ових области што значајно ограничава планирање мера заштите, подршке и интеграције. Истовремено анализа указује да постоји потенцијал да се кроз ближу сарадњу са надлежним институцијама унапреди обухват података и структура табела.

УВОД

Разумевање структуре популације миграната, укључујући старосне и родне аспекте, од кључног је значаја за осигурање да миграционе политике буду свеобухватне и усмерене на заштиту најосетљивијих група. Ова анализа је спроведена ради сагледавања и унапређења квалитета и обухвата података у оквиру Миграционог профила Републике Србије (у даљем тексту Миграциони профил), са посебним фокусом на процени старосно и родно¹ осетљивих података, како би се унапредила његова аналитичка и практична вредност као инструмента за праћење и планирање миграционих политика.

У оквиру анализе рађене су:

- ✓ анализа релевантности недостајућих података у Миграционом профилу;
- ✓ идентификација постојећих ограничења у погледу доступности родно и старосно осетљивих података;
- ✓ израда предлога за унапређење са посебним акцентом на податке који се односе на децу као рањиву категорију и на родну и старосну осетљивост укупне мигрантске популације.

Овај приступ је усклађен са пројектним Резултатом 2.1: „Прикупљање података и анализе Комесаријата за избеглице и миграције се унапређују, ослањајући се на претходне активности (укључујући Миграциони профил), како би се обезбедили редовни подаци и анализа за праћење и евалуацију миграционих политика”. Миграциони профил Републике Србије², који представља важан инструмент за разумевање миграционих токова и трендова у земљи, али и за планирање адекватних мера и политика које се односе на различите категорије миграната и који се редовно припрема и објављује, препознат је као кључни извештај у овој области.

Циљ овог извештаја је да идентификује постојеће праксе у прикупљању података о деци, укаже на потенцијална ограничења у постојећим праксама и предложи могућности за унапређење у складу са принципима родне и старосне осетљивости. Овај приступ је усклађен са међународним стандардима и обавезама које произилазе из Конвенције УН о правима детета (чл. 22), која наглашава посебну заштиту и подршку деци мигрантима, као и Глобалног компакта о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама (Глобални компакт за миграције). Један од првих и основних циљева Глобалног компакта за миграције јесте прикупљање и коришћење тачних, комплетних и детаљно разврстаних података

¹ У овом документу родно осетљиви подаци подразумевају разврставање по полу у смислу мушко и женско.

² <https://kirs.gov.rs/cir/migracije/migracioni-profil-republike-srbije>

као основе за креирање политика заснованих на доказима. У том контексту принципи родне одговорности и осетљивости према деци посебно су наглашени као водећа начела у прикупљању, обради и анализи података како би се обезбедила права и потребе најосетљивијих група у миграционим токовима. Миграција милиона деце широм света представља сложен и изазован феномен. За многу децу, миграција доноси и значајне могућности, али и озбиљне ризике, посебно у условима када законски оквири, јавне политике и услуге нису довољно прилагођени и доступни. Недостатак квалитетних и редовно прикупљених података о деци у покрету представља препреку у креирању адекватних политика и програма који би задовољили њихове потребе. Без поузданих, благовремених и доступних података није могуће правилно разумети утицај миграција и принудног расељавања на децу и њихове породице нити обезбедити правовремену и ефективну заштиту и подршку.

У циљу превазилажења ових изазова, 2016. године у периоду припрема Глобалног компакта за миграције и Глобалног компакта о избеглицама, водеће међународне организације као што су Дечји фонд Уједињених нација (УНИЦЕФ), Високи комесаријат Уједињених нација за избеглице (УНХЦР), Међународна организација за миграције (ИОМ), Евростат и Организација за економску сарадњу и развој (ОЕЦД) упутиле су заједнички позив на акцију под слоганом „Заштита деце у покрету почиње бољим прикупљањем података”. Ова иницијатива је позвала државе чланице и друге актере да приоритизују побољшање прикупљања података о деци мигрантима, с обзиром на то да оба глобална документа садрже посебна разматрања о потреби укључивања осетљивих и прецизних података о деци. У 2020. години, УНИЦЕФ је подржао формирање Међународне алијансе података за децу у покрету (*International Data Alliance for Children on the Move*) ИДАЦ-а, заједно са Евростатом, ИОМ-ом, ОЕЦД-ом и УНХЦР-ом. Ова мултисекторска, глобална коалиција окупља државе, међународне и регионалне организације, невладине организације, истраживачке институте и академску заједницу са циљем унапређења квалитета, доступности и коришћења података о деци мигрантима и принудно расељеној деци. Основни задатак ИДАЦ-а је да обезбеди поуздану базу доказа која ће подржати доношење политика и програма заснованих на најбољим доступним подацима и усмерених на заштиту и оснаживање деце. ИДАЦ има отворену политику чланства и активно позива нове чланице и партнере ради обезбеђивања регионалне равнотеже и развоја стручности у овој области.

Узимајући у обзир препоруке наведених међународних докумената и иницијатива, анализа даје преглед различитих аспеката миграције, као што су издавање виза, миграција, одобрење привременог боравка и стално настањење, принудне миграције, као и детаљан увид у начин на који су подаци о овим процесима организовани.

У првом делу извештаја дат је осврт на сам значај Миграционог профила као основног документа који обезбеђује преглед прецизних и свеобухватних података о миграцијама. Миграциони профил је кључан за развој ефикасних миграционих политика јер пружа увид у структуру миграционих токова, самим тим и у потребе мигрантских група, које

варирају зависно од пола, старости, као и других друштвених и економских фактора. Након тога, разматран је и национални правни и институционални оквир у којем се Миграциони профил развија. Посебно се разматра улога Комесаријата за избеглице и миграције, као институције задужене за праћење и извештавање о миграционим процесима у земљи, али и осталих органа задужених за прикупљање података.

У другом делу извештаја анализирају се постојеће праксе у области прикупљања и обраде миграционих података, са посебним фокусом на полну и старосну структуру мигрантске популације, што је од великог значаја за прецизно планирање мера подршке и заштите за различите категорије миграната, укључујући децу и жене.

Након приказа садашње праксе, у даљој анализи посебна пажња посвећује се областима у оквиру Миграционог профила у којима постоји простор за додатно унапређење пре свега у погледу допуне података родном и старосном структуром. У анализи су идентификовани кључни налази који указују на значајну потребу за систематским прикупљањем и обрадом миграционих података по старосним и родним категоријама, како би се омогућило прецизније сагледавање различитих потреба и изазова са којима се суочавају најрањивије групе миграната, посебно деца и жене.

На крају, извештај ће понудити конкретне препоруке за унапређење процеса прикупљања, обраде и представљања података о миграцијама. Ове препоруке ће се односити не само на потребу за редовним ажурирањем табела и на увођење нових категорија података већ и на унапређење аналитичког текста кроз доследно интеграње родно и старосно осетљивих података у интерпретацију миграционих трендова. Закључак ће нагласити значај примене родно и старосно осетљивих података за развој инклузивних и ефикасних политика које ће обезбедити адекватну заштиту и подршку мигрантским групама, а нарочито најрањивијим категоријама, као што су деца и жене.

МИГРАЦИОНИ ПРОФИЛ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Миграциони профил Републике Србије представља свеобухватан и систематизован документ чија је основна сврха да обједини и анализира податке о миграцијама, као и да представи институционалне, нормативне и стратешке оквире који уређују управљање миграцијама у земљи. У питању је документ од великог значаја за креирање, спровођење и евалуацију миграционих политика и мера на националном нивоу. Он обухвата податке о свим релевантним категоријама миграната у Републици Србији, укључујући стране држављане, тражиоце азила, лица под међународном и привременом заштитом, повратнике по споразумима о реадмисији, интерно расељена лица, исељенике и друге категорије. Упоредо се прикупљају, обрађују и анализирају подаци на основу заједничке методологије која је утврђена Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) бр. 862/2007, као и њеном допуном из 2020. године (Уредба Европске уније 2020/851). Иако Србија није чланица Европске уније, примена европске регулативе сведочи о стратешком опредељењу земље ка усклађивању са европским стандардима и праксама у области миграција.

Први Миграциони профил Републике Србије објављен је 2010. године у сарадњи са Међународном организацијом за миграције (ИОМ) чиме је започета пракса систематског извештавања о миграцијама. Миграциони профил Републике Србије за 2024. годину усвојен је у јулу 2025. године. Ово је 15. година заредом да Комесаријат за избеглице и миграције самостално израђује Миграциони профил.

Израда Миграционог профила заснована је на институционалној сарадњи широког круга државних органа и релевантних институција које су укључене у прикупљање, обраду и размену података и информација. Укупну координацију над процесом израде има Комесаријат за избеглице и миграције, који организује систематско прикупљање података из званичних административних извора, а у складу са Законом о управљању миграцијама³. Анализа података спроводи се у складу са утврђеном методологијом која обезбеђује квалитет, прецизност и упоредивост информација. Поред националних извора, у изради Миграционог профила могу се користити и релевантни извештаји и препоруке међународних организација, као и подаци добијени од партнера из цивилног сектора, чиме се доприноси свеобухватном и детаљном сагледавању миграционих кретања и трендова.

³ „Службени гласник РС”, број 107/2012.

Прикупљени подаци представљају званични административни извор који се припрема коришћењем утврђене методологије и редовно објављује у складу са одредбама Закона о управљању миграцијама. У документ се укључују и извештаји и препоруке релевантних међународних организација као што су ИОМ, УНХЦР, УНИЦЕФ итд.

Миграциони профил се користи не само као статистички приказ већ као инструмент који нуди шири увид у миграциона кретања, уз контекстуализацију података који се односе на друштвене, економске и безбедносне аспекте миграција. У њему се прате демографске карактеристике мигрантске популације, пол, старост, држављанство итд. Проширени Миграциони профил, у складу са потребом да се прате поједини показатељи приступа основним јавним услугама као што су образовање, здравство, тржиште рада и системи социјалне заштите, даје преглед ситуације за поједине категорије миграната. У новијим издањима, посебан нагласак стављен је на индикаторе интеграције миграната и мере заштите рањивих категорија.

Од 2023. године посебна пажња посвећена је интеграцији показатеља који се односе на Циљеве одрживог развоја у оквиру Агенде 2030 у Миграциони профил Републике Србије. Ови индикатори, који су развијени у сарадњи са ИОМ-ом и УНХЦР-ом, омогућавају праћење напретка у постизању специфичних миграционих потциљева – као што су мобилност радне снаге, безбедна и уређена миграција, приступ јавним услугама, равноправност у запошљавању, као и заштита људских права миграната итд. У складу са најновијим изменама индикатора Циљева одрживог развоја које је усвојила Статистичка комисија Уједињених нација (УНСК) почетком 2025. године, Комесаријат за избеглице и миграције спрема ревизију дела Миграционог профила који је посвећен индикаторима за праћење Агенде 2030 у области миграција и азила.

Поред својих аналитичких и статистичких функција, Миграциони профил има и значајну оперативну улогу. Он служи као алат за доносиоце одлука, институције јавне управе, локалне самоуправе, међународне партнере и организације цивилног друштва, којима пружа поуздан и актуелан увид у стање миграција у Републици Србији. Управо захваљујући томе, могуће је правовремено уочити промене у миграционим токовима, нове потребе и изазове, и благовремено реаговати кроз креирање и унапређивање одговарајућих политика и мера. Због тога је од кључне важности да се у свим сегментима миграционе анализе посвети посебна пажња старосној и родној осетљивости, са нагласком на децу, која као посебно рањива категорија често имају специфичне потребе у погледу заштите, образовања, здравствене и психосоцијалне подршке. Прикупљање података о деци, њиховом узрасту, полу, образовном статусу, здравственим потребама, потребама за коришћењем услуга социјалне заштите, као и о томе да ли су у пратњи родитеља/старатеља или су без пратње, омогућава креирање правичних и ефикасних јавних политика у области миграција, ефикасније планирање мера подршке и обезбеђивање адекватне заштите деце. Осим тога, прикупљање и анализа података о деци мигрантима показује посвећеност примени ратификоване Конвенције Уједињених нација о правима детета односно посвећеност државе да заштити права све деце на својој територији.

НАЦИОНАЛНИ ОКВИР И УЛОГА КОМЕСАРИЈАТА

Национални оквир за управљање миграцијама у Републици Србији утемељен је на неколико кључних закона: Закону о управљању миграцијама, Закону о странцима⁴, Закону о азилу и привременој заштити⁵ и Закону о запошљавању странаца⁶, којима се уређују надлежности органа, поступци и мере у области миграционе политике. Поред тога и закони релевантни за породичну и социјалну заштиту, здравствену заштиту и образовање директно регулишу положај миграната. Посебну улогу у овом систему има Комесаријат за избеглице и миграције, који према члану 10. Закона о управљању миграцијама обавља различите стручне, аналитичке и координационе послове у области законитих и незаконитих миграција. Комесаријат за избеглице и миграције предлаже Влади циљеве и приоритете миграционе политике, прати њено спровођење, предлаже мере за интеграцију лица којима је признато право на азил, као и мере за реинтеграцију повратника по споразумима о реадмисији и унапређење положаја интерно расељених лица. Такође, овај орган је надлежан за прикупљање и анализу података, израду и редовно ажурирање Миграционог профила Републике Србије, као и сарадњу са другим државним органима, међународним организацијама и мрежама у области миграција.

Поред овог закона, важну улогу у нормативном оквиру за прикупљање података имају и други релевантни прописи који регулишу поступање органа, прикупљање и обраду података, као што су Закон о државној управи⁷, који уређује организацију и рад органа јавне управе, и Закон о заштити података о личности⁸, који обезбеђује сигурност и приватност при обради личних података, а нарочито Закон о евиденцијама и обради података у области унутрашњих послова⁹. Ови закони представљају темељ за поштовање права грађана и правно уређење процеса прикупљања и размене података у систему управљања миграцијама. Овим законом и пратећим прописима успоставља се институционална основа за свеобухватно и координисано управљање миграционим процесима на националном нивоу.

Правна и стратешка основа за израду Миграционог профила у Републици Србији заснива се, поред уважавања међународне добре праксе, и на релевантним национал-

⁴ „Службени гласник РС”, бр. 24/2018, 31/2019, 62/2023.

⁵ „Службени гласник РС”, бр. 24/2018.

⁶ „Службени гласник РС”, бр. 128/2014, 113/2017, 50/2018, 31/2019, 62/2023.

⁷ „Службени гласник РС”, бр. 79/2005, 101/2007, 95/2010, 99/2014, 47/2018 и 30/2018.

⁸ „Службени гласник РС”, бр. 87/2018.

⁹ „Службени гласник РС”, бр. 24/2018.

ним стратешким документима. Посебно је значајно напоменути да израда и редовно ажурирање овог документа представљају један од препоручених корака у оквиру Мапе пута за визну либерализацију током процеса приближавања Републике Србије Европској унији. Ова пракса се у том контексту афирмисала као важан инструмент за унапређење управљања миграцијама и усклађивање са европским стандардима.

Поред тога, израда Миграционог профила Републике Србије представља и један од специфичних циљева Стратегије за управљање миграцијама¹⁰, која као кључни национални документ дефинише смернице и приоритете државне политике у овој области. Захваљујући континуитету у изради који траје више од 15 година, Република Србија је успоставила институционално одржив и функционалан механизам праћења и анализе миграционих токова.

Комесаријат за избеглице и миграције има значајну координациону улогу у систему управљања миграцијама у Србији, а један од његових најзначајнијих задатака јесте прикупљање, обрада и анализа података, као и извештавање о миграционим токовима и стањима. У том контексту, посебно је значајна његова улога у изради Миграционог профила Републике Србије, аналитичког документа који служи као основ за планирање, доношење и евалуацију мера миграционе политике, али и унапређење институционалне сарадње и јавних политика у овој области.

Процес израде Миграционог профила представља континуирану активност која подразумева институционалну сарадњу више државних органа и институција. Комесаријат врши централну координацију над процесом, који обухвата прикупљање и консолидацију података из различитих административних и статистичких извора, њихову верификацију, анализу и представљање у документу у складу са јасно дефинисаном методологијом. Израда Миграционог профила заснива се на стандардима добре праксе које је дефинисала Међународна организација за миграције. У изради Миграционог профила учествују органи који прикупљају и достављају податке из својих надлежности: Министарство унутрашњих послова, Министарство спољних послова, Министарство правде, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарство просвете, Центар за заштиту жртава трговине људима, Национална служба за запошљавање, Републички завод за статистику, Национална служба за запошљавање, Канцеларија за Косово и Метохију, Заштитник грађана, али и сам Комесаријат за избеглице и миграције обезбеђује велики број података који чине садржај Миграционог профила.

У оквиру пројекта Изградња капацитета за управљање миграцијама, у фебруару 2011. године формирана је техничка радна група за израду Миграционог профила, у сарадњи са релевантним државним институцијама и експертима Међународне организације за миграције. У рад групе били су укључени представници неколико министарстава

¹⁰ „Службени гласник РС”, број 59/09.

(Министарство унутрашњих послова, Министарство спољних послова, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарство државне управе и локалне самоуправе и друга), као и Републичког завода за статистику, што је омогућило међусекторску сарадњу и обједињавање података из различитих извора. Група је касније прерасла у Радну групу за извештавање у области управљања миграцијама, образовану у складу са Уредбом о начелима за унутрашње уређење и систематизацију радних места у министарствима, посебним организацијама и службама Владе¹¹. Састав Радне групе је последњи пут ревидиран у августу 2023. године. Задаци радне групе су: да обезбеди ефикасну и благовремену размену података, праћење и извештавање о миграционим трендовима и политикама, утврђивање показатеља релевантних за управљање миграцијама, као и развој, ревизију и имплементацију методологије за прикупљање података и ажурирање података за израду Миграционог профила Републике Србије, индикатора управљања миграцијама, али и других релевантних извештаја у области управљања миграцијама.

Овакав систем прикупљања података захтева интензивну сарадњу надлежних органа и ефикасност у размени података. Снаге, слабости, прилике и ризици које овакав систем прикупљања података носи су разматрани и приказани у табели *SWOT* анализе.

Комесаријат управља овим системом за организовано прикупљање, евидентирање, обраду и размену података, који функционише кроз техничку и институционалну сарадњу свих наведених актера. Подаци се прикупљају из административних извора, база података и годишњих извештаја, уносе у стандардизоване и дефинисане обрасце и анализирају на основу утврђених индикатора и методолошког оквира. Посебна пажња посвећује се структури података по полу, старости, правном статусу и другим релевантним категоријама, што омогућава идентификацију специфичних потреба група као што су малолетници без пратње, жене, повратници школског узраста, жртве трговине људима и др. Цео процес се заснива на безбедној размени статистичких података добијених уз пуно поштовање Закона о заштити података о личности.

Пре анализе самог документа Миграциони профил Републике Србије који даље следи, важно је напоменути процедуру којом Миграциони профил постаје поуздан и релевантан извор података. Након што Комесаријат за избеглице и миграције од надлежних институција прикупи податке о различитим категоријама миграната, неопходно је да прикупи и мишљења без примедба свих релевантних органа, како би Влада Републике Србије усвојила документ на седници. По усвајању документа Миграциони профил Републике Србије, он постаје званичан документ, са релевантним подацима који могу користити најширој јавности, академској заједници и државним органима.

¹¹ „Службени гласник РС”, бр. 81/2007 – пречишћен текст, 69/2008, 98/2012, 87/2013, 2/2019 и 24/2021.

Табела 1: SWOT анализа Радне групе за извештавање у области управљања миграцијама

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> ✔ стручност чланова радне групе ✔ приступ подацима ✔ директна комуникација ✔ ефикаснија координација припреме извештаја ✔ поузданост података и кредибилитет извештаја ✔ јасне процедуре 	<ul style="list-style-type: none"> ✔ немогућност награде за додатни посао ✔ оптерећеност редовним послом ✔ недостатак адекватне дигиталне платформе за размену података
Прилике	Претње
<ul style="list-style-type: none"> ✔ ситематизована размена знања и искустава ✔ креирање кохерентних политика у области управљања миграцијама на основу поузданих података ✔ кохерентне политике у области статистике миграција 	<ul style="list-style-type: none"> ✔ недостатак подршке члановима радне групе за растерећење од редовних послова ✔ политички утицаји на рад радне групе ✔ немогућност стручног усавршавања чланова Радне групе ✔ недостатак материјалних ресурса за подизање капацитета Радне групе

АНАЛИЗА СТАРОСНЕ И РОДНЕ ОСЕТЉИВОСТИ МИГРАЦИОНОГ ПРОФИЛА

У циљу унапређења квалитета и инклузивности Миграционог профила Републике Србије спроведена је анализа чији је циљ да процени у којој мери су подаци у овом документу родно и старосно осетљиви са посебним фокусом на положај и видљивост деце у миграционим токовима. Деца, као једна од најрањивијих друштвених група, захтевају посебан аналитички приступ, с обзиром на то да миграција има директан утицај на њихов развој, образовање, здравље, заштиту, безбедност и социјалну укљученост.

Међутим, у пракси често изостају адекватни подаци који би омогућили идентификацију специфичних потреба и ризика са којима се деца мигранти суочавају. Отуда је неопходно да систем прикупљања, обраде и приказивања података буде старосно осетљив, како би подаци били употребљиви за планирање и спровођење мера у складу са најбољим интересом детета.

Ова анализа настоји да идентификује где у постојећем моделу Миграционог профила недостаје старосна и родна осетљивост односно да укаже на простор за унапређење како би извештај боље одражавао реалне потребе деце у контексту миграција, те омогућио бољу основу за ефикасно креирање политика заснованих на принципима права детета, једнакости и социјалне правде.

У оквиру Миграционог профила Републике Србије у више табела су обухваћени подаци који су подељени по полу и старости. Овакав приступ представља позитивну праксу која омогућава дубљу и прецизнију анализу положаја различитих категорија становништва у миграционим процесима. Присуство оваквих података доприноси бољем разумевању родне и старосне структуре миграционих токова, али и бољем планирању политика, интервенција и подршке за најрањивије групе попут деце, жена и старијих особа. Препознавање значаја старосне осетљивости у контексту миграција од суштинског је значаја. Старосна структура миграната може знатно утицати на врсту подршке коју треба пружити, као и на стратегије интеграције које ће бити најуспешније. Најрањивије старосне групе, као што су деца и млађи малолетници без пратње, захтевају посебан приступ због специфичних потреба које имају у процесу миграције. Подаци о броју деце међу мигрантима и повратницима представљају један од кључних аспеката који захтевају посебан фокус у креирању миграционих поли-

тика. Деца су највише угрожена током миграција јер су изложена бројним ризицима као што су злоупотребе, неадекватни услови живота и недостатак образовања и здравствене заштите.

Издавање виза

У овом делу Миграционог профила приказани су подаци о визама типа Ц и типа Д које су издате странцима у Републици Србији. Ове податке доставља Министарство спољних послова. Подаци су разврстани према полу и држављанству подносиоца захтева само за укупан број издатих виза. Ови подаци омогућавају увид у полну структуру странаца који долазе у Републику Србију, међутим, не могу се повезати са планираном дужином боравка. Такође, у постојећем приказу података уочава се значајан простор за унапређење кроз увођење старосне структуре подносилаца захтева. Ово је нарочито релевантно за странце који су поднели захтев и добили визу Д за дужи боравак. Подаци који би обухватили старосне категорије омогућили би дубље разумевање миграционих токова и боље сагледавање потреба деце и младих, што може да укаже надлежним институцијама на потребу праћења укључивања деце у школу и евентуално предузимање потребних мера. Ово је нарочито важно узимајући у обзир обавезу похађања предшколског и основношколског образовања. Очигледан је значај за успешну интеграцију и јачање друштвене кохезије.

Препорука

Обратити се Министарству спољних послова са упитом за могућност достављања података разврстаних према старости подносилаца захтева за визу Д.

Прекогранична покретљивост

У овом делу Миграционог профила представљени су подаци о прекограничној покретљивости који приказују укупан број улазака и излазака из Републике Србије. Ове податке за потребе израде Миграционог профила доставља Министарство унутрашњих послова. Подаци нису разврстани по полу и старосним групама. Како праћење старосне и родне структуре у овом контексту нема релевантност, закључак је да ове податке није потребно даље разврставати. Разлог лежи у чињеници да се приликом прекограничних прелаза не евидентира сврха уласка нити трајање боравка, што онемогућава разликовање између краткорочних и дугорочних посета. С тим у вези додатна анализа ових података не би пружила значајнији допринос увиду у специфичне потребе појединих категорија миграната.

Имиграција

У овом делу Миграционог профила приказана је имигрантска популација у Републици Србији. Имиграција или досељавање је дефинисана чланом 2. Закона о управљању миграцијама као пресељавање у Републику Србију из неке друге државе, које траје или се очекује да ће трајати дуже од 12 месеци. Податке о имиграцији доставља Министарство унутрашњих послова. Доступна статистика разврстана је према полу и држављанству што показује развијеност методолошког приступа и омогућава родно осетљиву анализу. Овакво приказивање омогућава уочавање разлика у миграционим обрасцима између мушкараца и жена у зависности од земље порекла. Ипак, уочава се недостатак старосне структуре имиграната што представља ограничење за потпуно разумевање потреба мигрантске популације. Укључивање старосне структуре у постојеће приказе било би значајно за препознавање специфичних потреба као што су приступ образовању за децу, мере подршке запошљавању младих или услуге социјалне и здравствене заштите за старије особе.

Препорука

Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних и према старости имиграната.

Одобрење привременог боравака

У овом делу Миграционог профила приказују се подаци о лицима којима је први пут одобрен привремени боравак у Републици Србији, као и подаци о јединственим дозволама за привремени боравак и рад. Ове податке доставља Министарство унутрашњих послова.

У циљу усклађивања прописа Републике Србије са прописима Европске уније, Закон о изменама и допунама Закона о странцима увео је у национално законодавство нови институт јединствене дозволе за привремени боравак и рад странаца. Измена је почела са применом од 1. фебруара 2024. године и омогућава да странац у јединственом поступку пред надлежним државним органом – Министарством унутрашњих послова Републике Србије – поднесе један захтев за издавање јединствене дозволе за привремени боравак и рад.

Подаци о привременим боравцима издатим први пут су разврстани према држављанству и основама боравака, а у неким табелама доступна је и подела према полу у три кључна основа боравака: запошљавање, спајање породице и школовање. Оваква разврстаност омогућава основу за креирање циљаних мера подршке, као што су услуге намењене мигранткињама. Међутим, подаци нису разврстани према старосним категоријама, што

ограничава могућност свеобухватне анализе потреба и динамике мигрантске популације посебно када су странци који су добили дозволу боравка по основу спајања породице у питању. Увођење старосне структуре у постојећу статистику значајно би допринело разумевању потреба за социјалну, образовну и економску интеграцију различитих старосних група, као и унапређењу политика намењених младима, одраслима и старијим мигрантима. Подаци о броју издатих јединствених дозвола за привремени боравак и рад такође нису разврстани према полу и старости. Како се претпоставља да су у односу на основ добијања дозволе у питању пунолетна лица, додатно разврставање по старости поред пола није потребно.

Препорука

Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података о:

- ✓ привременом боравку издатом први пут по основу спајања породице – разврстаних према полу и старости;
- ✓ привременом боравку издатом први пут по основу одобрења и по полу (сваки основ разврстан према полу);
- ✓ броју издатих јединствених радних дозвола за привремени боравак и рад – разврстаних према полу.

Стално настањени странци

У овом делу Миграционог профила приказују се подаци о сталном настањењу странаца у Републици Србији. Податке доставља Министарство унутрашњих послова и они пружају значајан увид у динамику дуготрајног боравка миграната. Представљени су у оквиру две табеле, где се прва односи на стално настањене стране држављане према држављанству док друга приказује основу настањења. Оваква класификација омогућава детаљније разумевање структуре и разлога дуготрајног боравка миграната. Ипак, иако ови подаци дају основну слику о националном пореклу и правним основима сталног настањења, недостаје полна и старосна структура. Ово представља значајно ограничење јер без података о полу и узрасту није могуће сагледати демографске карактеристике ове популације нити препознати специфичне потребе и изазове са којима се различите групе сусрећу. Праћење полне и старосне структуре омогућило би дубљи увид у положај жена, деце и других осетљивих група чија подршка и интеграција захтевају прилагођене мере.

Препорука

Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних према полу и старости стално настањених страних држављана.

Радна имиграција

У делу Миграционог профила који се односи на радну имиграцију приказују се подаци о страним држављанима који су у Републици Србији имали одобрење боравка по основу рада, важеће на крају године за коју се извештава. Ови подаци су разврстани само према држављанству те је неопходно додатно разврставање према полу како би се омогућио детаљнији увид у укупну структуру запослених странаца. Податке доставља Министарство унутрашњих послова.

Како Национална служба за запошљавање (НСЗ) од 1. фебруара више не доставља податке о броју дозвола за рад страним држављанима, а који су раније били један од најважнијих података Миграционог профила, ови подаци више нису релевантни за даљу обраду која се тиче разврставања по полу и старости.

Додатно, у овом делу Миграционог профила су подаци које доставља НСЗ и који се односе на незапослене стране држављане на евиденцији НСЗ. Они имају привремено боравак или стално настањење (одобрени од стране Министарства унутрашњих послова), налазе се на евиденцији НСЗ и разврстани су према полу и старости. Значајан податак је и то што се у оквиру статистике запошљавања пажљиво прате жртве трговине људима, што је од изузетне важности за разумевање и адресирање потреба ове рањиве групе на тржишту рада. Свеобухватно представљање података које укључује разврставање према полу и старости омогућава креирање мера које ће бити прилагођене специфичним потребама различитих група миграната смањујући ризике од родне неравноправности, дискриминације и маргинализације.

Препорука

Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних према полу страних држављана који су у Републици Србији привремено боравили по основу рада на крају године.

Страни студенти

У овом делу Миграционог профила приказују се подаци о присуству страних студената у Републици Србији. Ове податке доставља Министарство унутрашњих послова. Подаци су представљени кроз табелу која прати број странаца са одобреним привременим боравком по основу школовања разврстаних према држављанству. Међутим изостају други релевантни демографски параметри попут старосне и полне структуре. Иако се старосна структура у овом контексту може сматрати мање релевантном с обзиром на то да се подразумева да је реч о пунолетним лицима, полна структура представља важну компоненту нарочито у контексту развоја родно осетљивих образовних политика, подршке студентској интеграцији и праћења социоекономских аспеката положаја страних студената. Разврставање ових података према полу омогућило би не само боље разумевање потреба ових лица већ и прецизније планирање услуга и ресурса у оквиру академске заједнице.

Препорука

Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних према полу страних студената.

Стицање држављанства

У овом делу Миграционог профила приказују се подаци о новим држављанима Републике Србије. Ове податке доставља Министарство унутрашњих послова. Подаци су представљени искључиво према претходном држављанству што омогућава користан увид у миграционе токове и порекло нових држављана. Међутим, изостаје приказ других значајних демографских обележја, попут пола и старосне структуре. Укључивање ових података било би од великог значаја за креирање родно и старосно осетљивих јавних политика, као и за боље разумевање социодемографских карактеристика популације која стиче држављанство. Оваква анализа омогућила би дубље сагледавање интеграционих потреба и потенцијалних изазова у друштвеној и економској укључености нових држављана.

Препорука

Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних према полу и старости нових држављана.

Емиграција из Републике Србије у европске земље и дијаспора

Овај део Миграционог профила би требало бити посвећен подацима о емиграцији из Републике Србије и српској дијаспори, али праћење емиграције представља посебно сложен проблем. Домаће евиденције не омогућавају обухватне нити прецизне увиде у величину и карактеристике емигрантске популације, а статистике страних држава ка којима традиционално емигрирају српски држављани нису често доступне ни прецизне, па се статистика углавном заснива на проценама и непотпуним изворима. Из приложеног тренутно увиђамо да подаци самим тим не садрже информације о полу и старосној структури што отежава креирање родно и старосно осетљивих политика и ограничава могућност потпуног увида у потребе дијаспоре и емигрантске популације. Увођење систематског прикупљања и обраде података који укључују ове параметре омогућило би боље планирање јавних политика и пружање циљане подршке различитим групама унутар ове популације.

Препорука

Обратити се Републичком заводу за статистику да, у сарадњи са другим релевантним институцијама, заједнички истраже могућности за унапређење прикупљања података и извештавања о емиграцији и српској дијаспори. Посебно размотрити могућност да подаци буду разврстани по старости и полу.

Мобилност радника – Запошљавање држављана Републике Србије и упућивање запослених држављана на рад у иностранство

У овом делу Миграционог профила приказују се подаци о радној емиграцији грађана Републике Србије у иностранство, укључујући број лица која су упућена на привремени рад, земље дестинације, врсту радног односа и обим деташмана. Подаци се добијају од Министарства за рад запошљавање, борачка и социјална питања (МРЗБСП) и Националне службе за запошљавање, а посредно преко информација МРЗБСП од Привредне коморе Србије и Централног регистра обавезног социјалног осигурања. Подаци који се односе на број лица који се запослио код иностраних послодаваца, а које ажурира МРЗБСП са подацима које добија од агенција за запошљавање, нису разврстани према полу и старости. За разлику од тога, подаци Централног регистра обавезног социјалног осигурања о броју запослених који су упућени на привремени рад у иностранство садрже поделу према полу и старости. Овако прикупљени и разврстани подаци не омогућавају потпун увид у демографске карактеристике држављана Републике Србије који одлазе на рад у иностранство. Систематско праћење ових параметара у свим евиденцијама омогућило би дубље разумевање миграционих образаца,

процену радних капацитета по старосним групама и идентификацију потенцијалних могућности за управљање радним миграцијама наших држављана.

Препорука

Обратити се МРЗБСП и Националној служби за запошљавање да од Привредне коморе Србије и агенција за запошљавање затраже податке који укључују родну и старосну структуру радника, уколико за то постоји могућност, односно да препоруче да се квалитет података додатно унапреди у том смислу.

Спречавање илегалног уласка у Републику Србију

У овом делу су приказани подаци који се односе на спречавање нелегалног уласка страних држављана у Републику Србију. Податке доставља Министарство унутрашњих послова и они пружају детаљан увид у број одбијених улазака, укључујући разлоге одбијања и држављанство странаца. Приказани су у табели која категорише одлуке према држави порекла и конкретном разлогу одбијања уласка. Међутим, преглед не садржи податке о старосној и полној структури лица којима је улазак онемогућен. С обзиром на то да се ради о лицима која не бораве на територији Републике Србије, даље разврставање података није релевантно.

Препорука

Наставити са установљеном праксом.

Враћање лица која илегално бораве у Републици Србији

У овом делу анализе приказује се статистика која се односи на мере удаљења странаца, протеривања, отказа боравка, као и реадмисије и принудних повратака странаца из Републике Србије. Подаци се достављају од стране Министарства унутрашњих послова и Министарства правде, али су непотпуни и неравномерно обрађени. Док табеле које се односе на изречене заштитне мере удаљења и мере безбедности протеривања садрже податке о полу и старосној структури, у табелама које се тичу отказа боравка, реадмисије странаца из Републике Србије или принудних повратака ова информација изостаје, при чему се статистика задржава само на држављанству лица. Иако оваква врста мера не омогућава реинтеграциону подршку повратницима, праћење полне и старосне структуре значајно би допринело праћењу остваривања људских права

миграната, а нарочито поступању према рањивим категоријама у нашој земљи. Ово би било омогућено увођењем полне и старосне структуре у релевантне табеле, што би унапредило праћење социјалних и безбедносних потреба рањивих категорија и указало на процедуре којима је потребно подизање капацитета надлежних служби.

Препорука

Обратити се Министарству унутрашњих послова и Министарству правде са упитом за могућност достављања података разврстаних према полу и старости лица обухваћених мерама отказа боравка, реадмисије или принудног повратка странаца.

Асистирану добровољну повратак

Област која се односи на асистирану добровољну повратак приказује податке о лицима која се враћају у земљу порекла уз подршку намењену реинтеграцији. Податке доставља Међународна организација за миграције (ИОМ) и они обухватају полну и старосну структуру лица, што представља позитиван пример у области миграционе статистике. Ови подаци омогућавају прецизнију процену потреба повратника у процесима повратка и реинтеграције и значајно доприносе креирању циљаних мера подршке посебно за рањиве категорије као што су жене, деца и старија лица. Доследно праћење ових показатеља омогућава боље планирање ресурса и осигурава одрживу реинтеграцију повратника у заједнице у које се враћају.

Препорука

Наставити са успостављеном праксом прикупљања и размене података

Трговина људима

У делу Миграционог профила који се односи на жртве трговине људима приказују се подаци које достављају Министарство унутрашњих послова и Центар за заштиту жртава трговине људима. Подаци које доставља Министарство унутрашњих послова су разврстани по више критеријума: према држављанству жртава, старости, полу и врсти експлоатације. Подаци које доставља Центар за заштиту жртава трговине људима разврстани су према полу, старости, врсти експлоатације, држави порекла и држави експлоатације, и односе се на формално идентификоване жртве трговине људима и идентификоване жртве у мешовитим миграцијама. Такође, посматрају се извори прија-

ва сумње о трговини људима, број кривичних пријава и пресуда против починилаца, укључујући и старосну структуру осуђених лица. Додатно укрштање података о врсти експлоатације и статусу жртава по старосним групама и полу омогућило би прецизније идентификовање рањивих група и боље планирање услуга подршке и политика заштите жртава.

Препорука

Обратити се Министарству унутрашњих послова и Центру за заштиту жртава трговине људима са упитом за могућност достављања додатних података о жртвама трговине људима које би омогућило укрштање података о врсти експлоатације жртава према полу и старости.

Странци који су изразили намеру да поднесу захтев за азил и тражиоци азила

Ова област Миграционог профила садржи податке о лицима која су регистровала намеру да поднесу захтев за азил. Податке доставља Министарство унутрашњих послова. Подаци који приказују број потврда о регистрацији ових лица разврстани су по држављанству, полу и старосној структури, што омогућава детаљнију слику о демографском профилу миграната. Ова информација је од значаја јер омогућава праћење трендова у популацији тражилаца азила и разумевање њихових потреба. Ово је од нарочите важности за обезбеђивање одговарајућих смештајних капацитета за рањиве групе као што су жене или малолетници чиме се унапређује политика подршке. Подаци о месту издавања потврда имају одговарајући значај јер пружају увид у миграционе притиске на различитим локацијама. То је важно за прилагођавање услуга у конкретним окружењима као што су гранична подручја. Подаци који приказују укупан број поднетих захтева за азил, разврстани су по држављанству, полу и старости, док је код података о поднетим захтевима за азил први пут изостављено разврставање према полу. Укључивање ових података омогућило би бољи одговор на потребе у систему прихвата тражилаца азила.

Препорука

Обратити се Министарству унутрашњих послова ради достављања недостајућих података о полу лица која су први пут поднела захтев за азил.

Одлуке о захтевима за азил у управном поступку

Информације о решењима по захтевима за азил у првом степену сагледавају се на основу података које доставља Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Канцеларија за азил. Подаци су разврстани по исходу – приказани су подаци о одбаченим, одбијеним, усвојеним и обустављеним поступцима. Детаљније разврставање према држављанству постоји још за одбијене захтеве, док не постоји увид у структуру према старости и полу за лица којима су одбијени захтеви. За обустављене захтеве не постоје детаљнији подаци.

Када је реч о одлукама Комисије за азил, односно у другостепеном поступку, осим укупног броја решених жалби разврстаних према врсти одлуке Комисије, нема даљег разврставања ни по једном обележју.

Прецизни подаци о полу и старосној структури су од изузетне важности за разумевање специфичних потреба сваке групе након добијања азила. Ово омогућава благовремено припремање одговарајућих програма интеграције у друштво. Када је реч о негативним решењима, за сада се прати порекло подносилаца захтева. Дубља анализа би могла да да додатни увид у осетљивост азилне процедуре и њене примене на потребе у вези са родом и старошћу тражилаца азила. Међутим, ови подаци су од специфичног значаја и за припрему одговарајућих програма асистираниг добровољног повратка и реинтеграције, те је сврсисходно сагледати и структуру неуспешних тражилаца азила и то по држави порекла, породичном статусу, полу и узрасту.

Препорука

Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних по полу и старости и за лица којима је одбијен захтев за азил, укључујући и решења након одлуке другостепеног органа.

Одлуке о захтевима за азил у судском поступку

У овом сегменту Миграционог профила су приказани подаци о одлукама Управног суда у поступцима азилне заштите. Податаке достављају Управни суд и Министарство унутрашњих послова, Канцеларија за азил.

Подаци садрже информације о полној и старосној структури страна у поступку, што представља добру праксу и омогућава систематско праћење демографских карактеристика тражилаца азила који су искористили своје право на судски поступак. Ова врста података је важна јер доприноси препознавању евентуалних препрека у приступу

судској заштити које би могле да буду повезане са родом, односно узрастом. На тај начин могуће је боље организовати подршку у виду правне помоћи у складу са ризицима и изазовима са којима се те групе суочавају, чиме се унапређује праведност и ефикасност у спровођењу избегличког права.

Препорука

Наставити са досадашњом праксом.

Прихват и збрињавање украјинских избеглица

У овом сегменту Миграционог профила су приказани подаци о лицима која су затражила привремену заштиту у Републици Србији. Податаке доставља Министарство унутрашњих послова. Прикупљени подаци приказују статистике о Потврдама о регистрацији странаца који су изразили намеру да поднесу захтев за азил – привремену заштиту, као и о броју решења о привременој заштити. Сви подаци су прикупљани и класификовани према полној и старосној структури, чиме је обезбеђен свеобухватан увид у демографски профил лица расељених из Украјине. Подаци о лицима која су добила привремену заштиту и која су смештена у центрима за азил такође пружају увид у демографске карактеристике корисника ових услуга. Упоредно са информацијама о смештају подаци су распоређени према старосним групама и полу чиме се омогућава родно и старосно осетљива анализа. Овакав начин категоризације представља добру праксу јер омогућава систематско праћење потреба различитих категорија, нарочито рањивих група као што су деца и жене, и тиме доприноси бољем прилагођавању услуга. Статистика о укључивању деце из породица расељених из Украјине у образовни систем републике Србије такође садржи старосну и полну структуру, што је од значаја како за планирање и обезбеђивање одговарајуће подршке у наставном процесу, тако и за праћење остваривања права на образовање.

Препорука

Наставити са досадашњом праксом.

Повратници по Споразуму о реадмисији

У овом делу миграционог профила су приказани подаци о повратницима у оквиру процеса реадмисије држављана Републике Србије који су враћени из земаља чланица ЕУ и других земаља са којима Република Србија има уговоре о реадмисији. Податаке

достављају Министарство унутрашњих послова и Комесаријат за избеглице и миграције. Подаци који се односе на захтеве за реадмисију и сагласност на ове захтеве систематски су класификовани према држави, полу и старости повратника. Они садрже родну и старосну структуру, што пружа одговарајући увид у демографски састав повратника и омогућава праћење статистика и потреба према различитим узрасним и родним групама.

Подаци о повратницима евидентираним у Канцеларији за реадмисију на Аеродрому „Никола Тесла” су, такође, разврстани по полу и основним старосним категоријама, што доприноси бољем сагледавању демографских карактеристика ове популације. Са друге стране, статистика о повратницима према држави из које су враћени не садржи податке о полу нити старости што отежава свеобухватно разумевање миграционог профила по земљама порекла. Међутим, како је више од 90% повратника враћено из Немачке, укрштање ових варијабли није од значаја. Без обзира на то, у наредним профилима треба пратити ове податке у случају да дође до промене у дистрибуцији земаља из којих се држављани враћају. Додатно, подаци који се односе на радни статус и образовни ниво повратника доприносе бољем увиду у динамику реадмисије и потребној подршци у процесу реинтеграције повратника.

Препорука

Пратити дистрибуцију земаља из којих се враћа највећи број држављана који незаконито бораве у иностранству.

Избеглице према Закону о избеглицама

У овом сегменту Миграционог профила су приказани подаци о избегличкој популацији која је уточиште добила у Републици Србији након распада СФРЈ. Података о овој категорији избеглица прикупља и за потребе Миграционог профила доставља Комесаријат за избеглице и миграције. Подаци о избегличкој популацији у Републици Србији су систематски организовани према неколико критеријума који омогућавају јасно разумевање демографских карактеристика ове групе. Структура избегличке популације се прати према држави порекла што је од значаја за праћење остваривања права у земљама из којих су дошли, односно у које се враћају, и заговарање пред надлежним телима. Старосна структура избегличке популације такође је детаљно приказана према узрасним групама, али, узимајући у обзир да је највећи број избеглица узео држављанство Републике Србије и на тај начин започео интеграцију, овај податак даје слику само о препрекама у повратку и реинтеграцији. Поред других података, Миграциони профил даје преглед броја избеглица према окрузима Републике Србије. Како је овај број у корелацији са бројем лица у процесу интеграције, овај податак даје корисну слику о потребним програмима интеграције. Међутим, у доступним подацима изостаје родна

осетљивост што представља значајан пропуст. Овај податак може указати на родно осетљиве препреке у процесу повратка и остваривања права у земљи порекла, што јесу најчешћи мотиви да лица нису укинула статус ни после 30 година избеглиштва.

Препорука

Увести податке о полу лица у статусу избеглице према Закону о избеглицама.

Интерно расељена лица (ИРЛ)

У овом делу Миграционог профила су представљени подаци о интерно расељеним лицима са АП Косово и Метохија. Ове податке прикупља и за потребе Миграционог профила прилаже Комесаријат за избеглице и миграције. Податке о броју лица која су се вратила у место порекла доставља Канцеларија за Косово и Метохију. Када су у питању подаци који приказују број интерно расељених лица у расељењу ван територије АП Косово и Метохија, они су разврстани само по месту расељења и то по окрузима. Иако нису родно и старосно осетљиви, разврставање података из базе интерно расељених лица не би допринело сагледавању потреба ове популације узимајући у обзир проток времена од када је регистрација завршена. Такође, у складу са препорукама специјалних извештача за интерно расељена лица, Оквира за трајна решења за ИРЛ и чињенице да је повратак у место порекла практично онемогућен, положај ИРЛ се мења само у случају повратка на КиМ. Сва остала лица остају и даље регистрована до стварања услова за повратак и приступ правима у месту порекла. Због тога су Комесаријат за избеглице и миграције и УНХЦР утврдили методологију прикупљања података и анализе положаја ИРЛ која се периодично спроводи. Ова анализа податке разврстава по полу и старости. Из наведеног, било би корисно да се делови ове публикације делимично прикажу и у Миграционом профилу у складу са динамиком спровођења истраживања.

Са друге стране подаци о интерно расељеним лицима која су се вратила у АП Косово и Метохију разврстани према старости, полу и општини повратка представљају добру праксу и пример интегрисаног приступа у прикупљању података. Ова полна и старосна структура омогућава прецизно планирање и прилагођавање подршке повратницима што је посебно важно за унапређење услова живота и социјалне укључености рањивих група.

Препорука

Комесаријат за избеглице и миграције треба да достави одабране податке за миграционе профиле у годинама када се спроводи анализа положаја и потреба ИРЛ.

Статистика о унутрашњим миграцијама

У овом делу Миграционог профила је представљена статистика унутрашњих миграција. Ове податке доставља Републички завод за статистику. Подаци укључују расподелу по полу, старости и типу насеља. Табела која приказује процене броја становника према типу насеља и полу садржи и делимичну старосну структуру. Међутим, старосне категорије су представљене прилично уопштено, најчешће у оквиру широког интервала од 15 до 64 године, што не омогућава адекватно сагледавање осталих узрасних група. Такав приступ ограничава капацитет за детаљнију анализу демографског састава и потреба појединих категорија становништва, посебно када је реч о деци. Сличан недостатак је уочљив и у табели која приказује упоредни преглед досељеног и одсељеног становништва према полу. Иако је присутна подела према полу, старосна структура није укључена, чиме се смањује аналитичка вредност ових података у контексту праћења миграционих токова. Иста констатација важи и за табелу о мигрантском становништву према типу насеља и полу у којој изостаје старосна компонента. Овај недостатак значајно умањује могућност свеобухватног сагледавања миграционих процеса и креирања политика прилагођених различитим узрасним категоријама. Самим тим интеграција детаљне старосне структуре у све релевантне табеле представља даљи корак ка разумевању миграционих кретања, идентификацији ризичних узрасних група и развоју циљаних мера у областима као што су образовање, социјална заштита и запошљавање.

Препорука

Обратити се Републичком заводу за статистику са упитом за обезбеђивање детаљније старосне поделе.

ЗАКЉУЧАК

У оквиру садржаја Миграционог профила Републике Србије уочава се значајан обим података који укључују старосну и родну структуру мигрантске популације. Оваква пракса представља важан корак ка развоју осетљивих и инклузивних политика заснованих на подацима. Старосна и родна осетљивост у обради миграционих података омогућава доносиоцима одлука да препознају специфичне потребе различитих група, а посебно деце и жена, као и других рањивих категорија, те да у складу с тим планирају адекватне интервенције, ресурсе и мере подршке.

Истовремено, анализа података приказаних у Миграционом профилу, који су груписани у 22 категорије, указује на то да постоји значајан простор за њихово даље унапређење. Од свих анализираних категорија, свега седам као препоруку има наставак досадашње праксе или праћење ситуације (прекогранична покретљивост, спречавање илегалног уласка, асистирани добровољни повратак, жалбе пред управним судом у процесу азила, привремена заштита, реадмисија држављана и статистика интерно расељених лица). Преосталих 15 категорија је могуће унапредити (визе, имиграција, привремени боравак и стално настањење, радне миграције и мобилност радне снаге, страни студенти, стицање држављанства, емиграција, спречавање илегалног уласка, статистика враћања странаца, као и азилна процедура, жртве трговине људима, избеглице из бивше СФРЈ и унутрашње миграције) кроз додатно разврставање података по полу и старости, што представља стандард у статистичким прегледима. Увођењем додатних података допринело би се свеобухватнијем сагледавању структура и кретања у оквиру миграционих процеса. Због овога су за сваку од ових области дате конкретне препоруке и предложени органи који треба да утврде постојање могућности да се препоруке и спроведу. Најчешће је реч о Министарству унутрашњих послова, затим Комесаријату за избеглице и миграције, Републичком заводу за статистику, док се по једна препорука односи на Министарство спољних послова и Националну службу за запошљавање.

У табели и графикаону ниже дат је преглед препорука за даље унапређење Миграционог профила Републике Србије.

Табела 2: Преглед препорука према садржају

Препорука	Број
Наставити без измена	5
Пратити трендове и прилагодити у случају потребе	2
Унапредити – према старости	3
Унапредити – према полу	4
Унапредити – према обе варијабле	6
Унапредити – додатне варијабле	2

Графикон 1: Преглед препорука за унапређење Миграционог профила према садржају

Најрањивије групе, као што су малолетници без пратње, деца мигранти, повратници школског узраста и жене у миграцији, често остају недовољно видљиве у стандардној статистици. Управо због тога, прикупљање, систематизовање и анализа података који су родно и старосно разграђени представљају не само добру праксу већ и неопходност за формулисање ефикасних и правично оријентисаних политика.

У том смислу, постоји реална могућност да се у сарадњи са институцијама које генеришу и обрађују податке, а које су у овој анализи идентификоване, унапреди формат појединих табела. Таквим приступом, Миграциони профил би омогућавао боље планирање, креирање и спровођење политика и програма који одговарају стварним потребама људи у покрету и интересима грађана Републике Србије. Ово би допринело

стварању друштва које карактерише инклузивност и управљању миграцијама усклађено са потребама одрживог развоја.

Како би се даље утврдиле могућности за унапређење Миграционог профила на основу налаза ове анализе, а у оквиру постојећих извора података, Комесаријат ће Радној групи за извештавање у области управљања миграцијама упутити захтев за допуну података који ће бити објављени у Миграционом профилу Републике Србије за 2025. годину. На основу повратних информација предузеће се одговарајуће активности. У случају позитивног одговора ажурираће се стандардни обрасци за доставу података. Уколико надлежни орган нема могућности да достави додатне податке, у наредном периоду ће се размотрити неопходни кораци за допуну Миграционог профила недостајућим подацима, проценити њихова изводљивост и потребни ресурси, и на основу тога наставити са радом на унапређењу података за потребе будућих миграционих профила.

Референце

Агенда 2030 за одрживи развој, УН, 2015.

Глобални компакт о избеглицама (GCR), 2018.

Глобални компакт о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама (GCM), 2018.

Закон о азилу и привременој заштити, „Службени гласник РС”, бр. 24/18.

Закон о државној управи, „Службени гласник РС”, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 47/18 и 30/18 – др. закон.

Закон о евиденцијама и обради података у области унутрашњих послова, „Службени гласник РС”, бр. 107/09 и 104/16.

Закон о запошљавању странаца, „Службени гласник РС”, бр. 128/14, 113/17, 50/18, 31/19 и 86/19.

Закон о заштити података о личности, „Службени гласник РС”, бр. 87/18.

Закон о странцима, „Службени гласник РС”, бр. 24/18, 31/19 и 62/23.

Закон о управљању миграцијама, „Службени гласник РС”, бр. 107/12.

Конвенција Уједињених нација о правима детета, 1989.

Мапа пута за визну либерализацију (ЕУ документ у процесу приступања).

Стратегија за управљање миграцијама, „Службени гласник РС”, бр. 59/09.

Уредба (ЕУ) 2020/851 којом се допуњује Уредба бр. 862/2007.

Уредба Европског парламента и Савета (ЕЗ) бр. 862/2007 о статистикама миграције и међународне заштите.

АНЕКС

Табеларни приказ података и њиховог разврставања по полу и старости

Податак	Надлежна институција	Разврставање по полу и старости	Препорука
Издавање виза	Министарство спољних послова	Подаци су разврстани према полу, недостаје старост.	Обратити се Министарству спољних послова са упитом за могућност достављања података разврстаних према старости подносилаца захтева за визу Д.
Прекогранична покретљивост	Министарство унутрашњих послова	Није релевантно по полу/старости.	Наставити са установљеном праксом.
Имиграција	Министарство унутрашњих послова	Подаци су разврстани према полу, недостаје старост.	Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних и према старости имиграната.
Одобрење привременог боравка	Министарство унутрашњих послова	Подаци су разврстани према полу, недостаје старост.	Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података о: <ul style="list-style-type: none"> ☑ привременом боравку издатом први пут по основу спајања породице – разврстаних према полу и старости; ☑ привременом боравку издатом први пут по основу одобрења и по полу (сваки основ разврстан према полу); ☑ броју издатих јединствених радних дозвола за привремени боравак и рад – разврстаних према полу.

Податак	Надлежна институција	Разврставање по полу и старости	Препорука
Стално настањени странци	Министарство унутрашњих послова	Подаци нису разврстани по полу и старости.	Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних према полу и старости стално настањених страних држављана.
Радна имиграција	Министарство унутрашњих послова и Национална служба за запошљавање	Подаци о страним држављанима који су у Републици Србији имали одобрење боравка по основу рада, важеће на крају године за коју се извештава, нису разврстани по полу и старости. Подаци који се односе на незапослене стране држављане на евиденцији су разврстани по полу и старости.	Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних према полу страних држављана који су у Републици Србији привремено боравили по основу рада на крају године.
Страни студенти	Министарство унутрашњих послова	Подаци нису разврстани по полу и старости.	Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних према полу страних студената.

Податак	Надлежна институција	Разврставање по полу и старости	Препорука
Стицање држављанства	Министарство унутрашњих послова	Подаци нису разврстани по полу и старости.	Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних према полу и старости нових држављана.
Емиграција из Републике Србије у европске земље и дијаспора	Домаће евиденције не омогућавају обухватне нити прецизне увиде у величину и карактеристике емигрантске популације и дијаспоре	Подаци нису разврстани по полу и старости.	Обратити се Републичком заводу за статистику да, у сарадњи са другим релевантним институцијама, заједнички истраже могућности за унапређење прикупљања података и извештавања о емиграцији и српској дијаспори. Посебно размотрити могућност да подаци буду разврстани по старости и полу.
Мобилност радника – Запошљавање држављана Републике Србије и упућивање запослених држављана на рад у иностранство	Министарство за рад запошљавање, борачка и социјална питања, Национална служба за запошљавање, Привредна комора Србије и Централни регистар обавезног социјалног осигурања	Подаци о запосленима код иностраних послодаваца нису разврстани по полу и старости. Подаци ЦРОСО о упућеним радницима садрже поделу по полу и старости.	Обратити се МРЗБСП и Националној служби за запошљавање да од Привредне коморе Србије и агенција за запошљавање затраже податке који укључују родну и старосну структуру радника, уколико за то постоји могућност, односно да препоруче да се квалитет података додатно унапреди у том смислу.
Спречавање илегалног уласка у Републику Србију	Министарство унутрашњих послова	Није релевантно по полу/старости.	Наставити са установљеном праксом.

Податак	Надлежна институција	Разврставање по полу и старости	Препорука
Враћање лица која илегално бораве у Републици Србији	Министарство унутрашњих послова и Министарство правде	Подаци о мерама удаљења и протеривања су разврстани по полу и старости. Подаци за отказ боравка, реадмисију и принудне повратке нису разврстани по полу и старости.	Обратити се Министарству унутрашњих послова и Министарству правде са упитом за могућност достављања података разврстаних према полу и старости лица обухваћених мерама отказа боравка, реадмисије или принудног повратка странаца.
Асистирану добровољну повратак	Комесаријат за избеглице и миграције	Подаци су у потпуности разврстани по полу и старосним групама.	Наставити са установљеном праксом.
Трговина људима	Министарство унутрашњих послова, Центар за заштиту жртава трговине људима и Министарство правде	Подаци су разврстани по полу и старосним групама, али неопходно је укрштање података о врсти експлоатације и статусу жртава по старосним групама и полу.	Обратити се Министарству унутрашњих послова и Центру за заштиту жртава трговине људима са упитом за могућност достављања додатних података о жртвама трговине људима које би омогућило укрштање података о врсти експлоатације жртава трговине људима према полу и старости.

Податак	Надлежна институција	Разврставање по полу и старости	Препорука
Странци који су изразили намеру да поднесу захтев за азил и тражиоци азила	Министарство унутрашњих послова	Подаци о регистрацији намере и укупним захтевима су разврстани по полу и старости. Подаци за захтеве поднете први пут су разврстани према старости, али недостаје разврставање по полу.	Обратити се Министарству унутрашњих послова ради достављања недостајућих података о полу лица која су први пут поднела захтев за азил.
Одлуке о захтевима за азил у управном поступку	Министарство унутрашњих послова	Подаци нису разврстани по полу и старости.	Обратити се Министарству унутрашњих послова са упитом за могућност достављања података разврстаних по полу и старости и за лица којима је одбијен захтев за азил, укључујући и решења након одлуке другостепеног органа.
Одлуке о захтевима за азил у судском поступку	Управни суд, Министарство унутрашњих послова	Подаци су разврстани по полу и старосним групама.	Наставити са установљеном праксом.
Прихват и збрињавање украјинских избеглица	Министарство унутрашњих послова	Подаци су разврстани по полу и старосним групама.	Наставити са установљеном праксом.

Податак	Надлежна институција	Разврставање по полу и старости	Препорука
Повратници по Споразуму о реадмисији	Министарство унутрашњих послова и Комесаријат за избеглице и миграције	Подаци о повратницима према држави из које су враћени нису разврстани по полу и старости.	Пратити дистрибуцију земаља из којих се враћа највећи број држављана који незаконито бораве у иностранству.
Избеглице према Закону о избеглицама	Комесаријат за избеглице и миграције	Подаци су разврстани према старости, али недостају према полу.	Увести податке о полу лица у статусу избеглице према Закону о избеглицама.
Интерно расељена лица (ИРЛ)	Комесаријат за избеглице и миграције и Канцеларија за Косово и Метохију	Није релевантно по полу/старости.	Комесаријат за избеглице и миграције треба да достави одабране податке за миграционе профиле у годинама када се спроводи анализа положаја и потреба ИРЛ.
Статистика о унутрашњим миграцијама	Републички завод за статистику	Подаци су разврстани према полу и старости, али је старосна структура превише уопштена.	Обратити се Републичком заводу за статистику са упитом за обезбеђивање детаљније старосне поделе.

**АНАЛИЗА
РОДНЕ И СТАРОСНЕ
ОСЕТЉИВОСТИ
МИГРАЦИОНОГ ПРОФИЛА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**